

234. 1.

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan

de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging van de Lager-onderwijswet 1920.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden, waarop het rust.

En hiermede bevelen Wij U in Godes heilige bescherming. 's-Gravenhage, den 6 November 1936.

WILHELMINA.

234. 2.

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de Lager-onderwijswet 1920 te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I.

In *artikel 2* der Lager-onderwijswet 1920 wordt na het tweede lid een lid ingevoegd, luidende:

„3. Daar, waar naast de Nederlandsche taal nog een streektaal of een dialect in levend gebruik is, kan onder lezen en Nederlandsche taal eenige kennis van die streektaal of dat dialect mede begrepen zijn.”

Het derde lid wordt vierde lid.

Artikel II.

Aan het slot van het derde lid van *artikel 12* wordt de punt door een komma vervangen. Aan dat lid wordt toegevoegd:

„met dien verstande, dat die leerlingen in het eerste leerjaar onderwijs ontvangen althans in ten minste twee, en die in de hogere leerjaren althans in ten minste drie der vakken, in *artikel 2* vermeld onder *l* tot en met *p*.”

Artikel III.

Het eerste lid van *artikel 13* der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„1. Ten behoeve van ouders, voogden of verzorgers van leerplichtige kinderen, die deze kinderen openbaar gewoon of uitgebreid lager onderwijs dan wel bijzonder gewoon of uitgebreid lager onderwijs van een bepaalde richting wenschen te doen genieten, terwijl de woning dier kinderen meer dan vijf kilometer, te berekenen naar den kortsten voor kinderen voldoende begaanbaren en veiligen weg, is verwijderd van een voor hen toegankelijke school voor gewoon of voor uitgebreid lager onderwijs, waar het voor hen gewenschte onderwijs wordt gegeven, wordt desverlangd en indien de financieele toestand der ouders, voogden of verzorgers daartoe aanleiding geeft, uit de gemeentekas steun verleend ter tegemoetkoming in de vervoerkosten, verbonden aan het bezoeken van een op groteren afstand van de woning, binnen de gemeente, of in een naburige gemeente, gelegen school voor gewoon of voor uitgebreid lager onderwijs, waar het gewenschte onderwijs gegeven wordt.

Zoo noodig worden deze kosten geheel uit de gemeentekas vergoed, in welk geval van gemeentewege in het vervoer kan worden voorzien.

Geen vergoeding of tegemoetkoming wordt toegekend voor de in dit lid bedoelde kosten, voor zoover deze betreffen kinderen, die reeds zijn toegelaten als leerlingen tot een school, welke niet meer dan vijf kilometer van hun woning verwijderd is, tenzij de ouders, voogden of verzorgers der kinderen schriftelijk verklaren, dat zij tegen de richting van het onderwijs op de door deze kinderen bezochte school overwegend bezwaar hebben.”

Artikel IV.

Artikel 16 der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„1. Voor de berekening over gedeelten van een jaar van de overeenkomstig deze wet verschuldigde jaarwedden, wedden, belooningen, wachtgeld, pensioenen, pensioensbijdragen, vergoedingen en bijdragen wordt voor een volle maand het twaalfde gedeelte van het jaarbedrag genomen en wordt voor een gedeelte van een maand het bedrag bepaald op zooveel dertigsten van het maandbedrag als het aantal dagen bedraagt, waarover de betaling verschuldigd is.

2. Indien de dienstdtijd geheel of gedeeltelijk uit tijdvakken bestaat, welke korter dan een kalendermaand duurden, worden voor de vaststelling van den totalen dienstdtijd voor de berekening van jaarwedden, wachtgeld en pensioenen het aantal dagen van deze tijdvakken te zamen gevoegd en wordt elk dertigtal dagen van dit totaal op één maand dienst gesteld.”

Artikel V.

Het vierde lid van *artikel 19* der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„4. Naburige gemeenten kunnen zich, met inachtneming van de artikelen 129 tot en met 146 der Gemeentewet, vereenigen tot het oprichten en in stand houden van gemeenschappelijke scholen, of tot het vaststellen van een regeling omtrent de toelating van kinderen uit de eene gemeente op de scholen der andere.”

Artikel VI.

Artikel 20 der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„1. Aan elke openbare lagere school is een oudercommissie verbonden. Zij is bevoegd zich tot burgemeester en wethouders of tot den gemeenteraad te wenden met betrekking tot de belangen van de school. Zij geeft het gemeentebestuur en den leden van het Rijksschooltoezicht alle inlichtingen, die dezen verlangen.

2. In een gemeente, waar meer dan één oudercommissie bestaat, wordt een ouderraad ingesteld. Hij is bevoegd zich tot burgemeester en wethouders of tot den gemeenteraad te wenden met betrekking tot de gemeenschappelijke belangen der openbare lagere scholen in de gemeente. Hij geeft het gemeentebestuur en den leden van het Rijksschooltoezicht alle inlichtingen, die dezen verlangen.

3. Bij algemeenen maatregel van bestuur worden de inrichting, de wijze van verkiezing van de leden en de verdere bevoegdheden van de oudercommissiën en van de ouderraden geregeld.”

Artikel VII.

Het vierde lid van *artikel 21* der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„4. De regeling van de schooltijden, die van de vacantiën, het leerplan, de lijst der bij het onderwijs te gebruiken boeken en de verdeling van den cursus in klassen worden door het hoofd van den cursus, na bespreking met de gezamenlijke onderwijzers, ontworpen en door burgemeester en wethouders, na kennismaking van de bij die bespreking ingediende afwijkende voorstellen, in overeenstemming met den inspecteur vast-

gesteld en zoo noodig gewijzigd. Indien het hoofd van den cursus in gebreke blijft een wijziging te ontwerpen van de regeling van de schooltijden, van die der vacantiën, van het leerplan of van de lijst der bij het onderwijs te gebruiken boeken, welke door burgemeester en wethouders of den inspecteur wenschelijk wordt geacht, kan zij door burgemeester en wethouders in overeenstemming met den inspecteur worden vastgesteld. Wij bepalen, den Onderwijsraad gehoord, op welke wijze het ontwerpen, vaststellen en wijzigen geschiedt, indien de regeling voor meer dan één cursus gelijkelijk werkt. Het hoofd van den cursus stelt na overleg met de onderwijzers den rooster van lesuren vast, waarvan het aantal uren voor elk vak gelijk moet zijn aan het aantal, in het leerplan vastgesteld. Burgemeester en wethouders kunnen dien in overeenstemming met den inspecteur wijzigen. Het tweede en het derde lid van artikel 25 zijn hierbij van toepassing."

Artikel VIII.

Het tweede lid van artikel 23 der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„2. De artikelen 230, 231, 232, 235, 236 en 237, tweede lid, der Gemeentewet zijn ten deze van toepassing."

Artikel IX.

Het eerste en vierde lid van artikel 25 der Lager-onderwijswet 1920 worden gelezen:

„1. De regeling van de schooltijden, die van de vacantiën, het leerplan, de lijst der bij het onderwijs te gebruiken boeken en de verdeeling van de school in klassen worden door het hoofd der school, na bespreking met de gezamenlijke onderwijzers, ontworpen en door burgemeester en wethouders, na kennisgeving van de bij die bespreking ingediende afwijkende voorstellen, in overeenstemming met den inspecteur vastgesteld en zoo noodig gewijzigd. Indien het hoofd der school in gebreke blijft een wijziging te ontwerpen van de regeling van de schooltijden, van die der vacantiën, van het leerplan of van de lijst der bij het onderwijs te gebruiken boeken, welke door burgemeester en wethouders of den inspecteur wenschelijk wordt geacht, kan zij door burgemeester en wethouders in overeenstemming met den inspecteur worden vastgesteld. Wij bepalen, den Onderwijsraad gehoord, op welke wijze het ontwerpen, vaststellen en wijzigen geschiedt, indien de regeling voor meer dan één school gelijkelijk werkt. Het hoofd der school stelt na overleg met de onderwijzers den rooster van lesuren vast, waarvan het aantal uren voor elk vak gelijk moet zijn aan het aantal, in het leerplan vastgesteld. Burgemeester en wethouders kunnen dien in overeenstemming met den inspecteur wijzigen.

4. In elk schoolvertrek wordt de rooster van lesuren voor de in dat vertrek geplaatste klasse, waarop tevens de feestdagen en vacatietijden zijn vermeld, op een zichtbare plaats opgehangen. Afwijking van den rooster kan plaats hebben met toestemming van den inspecteur."

Artikel X.

Het zesde, zevende en achtste lid van artikel 28 der Lager-onderwijswet 1920 worden gelezen:

„6. Bij de toepassing van dit artikel wordt tot grondslag genomen het gemiddelde van het aantal kinderen, dat in het onmiddellijk voorafgaand kalenderjaar per schooldag tot de schoolgaande bevolking heeft behoord. Voorschriften omtrent de wijze, waarop deze gegevens moeten worden samengesteld, worden bij algemeenen maatregel van bestuur gegeven.

7. In afwijking van het vorige lid geldt voor het jaar van opening van de school het aantal kinderen, dat op den laatsten schooldag der maand, volgende op die, waarin de school is geopend, tot de schoolbevolking behoorde. Voor het daarop volgende jaar wordt tot grondslag genomen het gemiddelde van het aantal kinderen, dat in het jaar van de opening der school

per schooldag, aanvangende met den dag, aangegeven in den vorigen volzin, tot de schoolgaande bevolking heeft behoord.

8. Indien aanzienlijke daling van het aantal leerlingen eener school daartoe aanleiding geeft, kan Onze Minister, den Onderwijsraad gehoord, het verplicht getal onderwijzers voor die school lager stellen dan in de leden 1 tot en met 4bis van dit artikel is bepaald."

Het vierde lid van artikel 57 der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„4. Het gemiddeld aantal leerlingen, bedoeld in den tweeden volzin van het eerste lid en in het tweede lid, wordt berekend overeenkomstig het zesde en zevende lid van artikel 28."

Artikel XI.

Het eerste lid van artikel 33 der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„1. De gemeenteraad is bevoegd, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten, aan de onderwijzers een belooning toe te kennen op grond van het bezit of van het gebruik maken op de school van bevoegdheden, waarvoor geen wettelijke akten van bekwaamheid verkrijgbaar zijn, op grond van het geven van onderwijs aan een klasse van schipperskinderen gedurende een derden schooltijd per dag, alsmede op grond van hun aanwijzing tot plaatsvervanger van het hoofd der school."

Het derde lid van dit artikel vervalt.

Artikel XII.

Het elfde lid van artikel 36 der Lager-onderwijswet 1920 vervalt.

Aan dit artikel worden twee leden toegevoegd, luidende:

„7bis. Indien in een opgevallene plaats van hoofd der school de gemeenteraad niet binnen zes maanden heeft voorzien en daarna aan Gedeputeerde Staten blijkt van nalatigheid van den gemeenteraad om de plaats te vervullen, geven zij kennis aan dien raad, dat zij tot benoeming zullen overgaan en geschiedt deze door hen na overleg met den inspecteur.

11. Op een besluit van den gemeenteraad tot overplaatsing, als bedoeld in het zevende en het negende lid, is het laatste lid van artikel 37 van toepassing."

Artikel XIII.

Het zesde lid van artikel 38 der Lager-onderwijswet 1920 vervalt.

Artikel XIV.

Het eerste lid van artikel 39 der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„1. Aan een onderwijzer eener gemeenteschool kunnen burgemeester en wethouders op voorstel van den inspecteur, of den inspecteur gehoord, voor ten hoogste drie maanden den toegang tot de school ontzeggen."

Artikel XV.

Het tweede en het vierde lid van artikel 41 der Lager-onderwijswet 1920 vervallen.

Het derde lid wordt tweede lid.

Artikel XVI.

Het derde lid van artikel 45 der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„3. Het ontslag, in dit en de twee vorige artikelen bedoeld, wordt verleend, hetzij door den gemeenteraad op voordracht van burgemeester en wethouders of van den inspecteur, hetzij ingevolge artikel 40 door Gedeputeerde Staten."

Artikel XVII.

Artikel 51 der Lager-onderwijswet 1920 wordt gewijzigd als volgt:

Het vierde lid, onder *b*, wordt gelezen:

„*b*. indien de onderwijzer wordt benoemd in dienst van een publiekrechtelijk lichaam tot een vaste betrekking, waarvan de bezoldiging met het bedrag van zijn laatstelijk genoten jaarwedde gelijk staat of dit overtreft, dan wel een vaste betrekking, als in artikel 4 der Pensioenwet 1922 (*Staatsblad* n°. 240) bedoeld, met een zoodanige bezoldiging aanvaardt, met den dag, waarop de benoeming ingaat; of, indien in een dergelijke betrekking zoodanige bezoldiging later wordt bereikt, met den dag, waarop dit plaats vindt.”

In het vijfde lid wordt na *b* ingevoegd:

„*c*. bij gelijktijdig genot van inkomsten, als bedoeld onder *a* en *b*, het wachtgeld verminderd met het eventueel gedeelte der inkomsten onder *a*, waarmede deze, vermeerderd met het wachtgeld het bedrag der laatstelijk genoten jaarwedde overschrijden, doch ten aanzien van de overblijvende inkomsten gehandeld, alsof zij alle onder *b* vallen, echter met dien verstande, dat bij de in de tweede plaats bedoelde vermindering nimmer méér wordt afgetrokken dan de helft van de inkomsten onder *b*.”

De punt achter *b* wordt vervangen door een komma-punt.

De voorlaatste alinea van dit lid wordt gelezen:

„De vermindering blijft voor den verderen duur van het tijdvak, bedoeld in het negende lid, toegepast, indien de op wachtgeld gestelde verkregen inkomsten vrijwillig zonder voldoende reden prijs geeft of door eigen schuld doet verloren gaan.”

In het zesde lid wordt na de woorden „dan vervalt het wachtgeld” ingelascht: „voor den verderen duur van het tijdvak, bedoeld in het negende lid.”

In het zevende lid worden de woorden: „of geacht moet worden aldaar duurzaam te verblijven” vervangen door: „of zonder verlof van Onzen Minister langer dan zes maanden buiten het Rijk in Europa verblijft”.

Artikel XVIII.

Het bepaalde onder *m* in *artikel 55* der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„*m*. die van het plaatselijk toezicht, van de oudercommissiën en den ouderaad en van de commissiën tot wering van schoolverzuim;”.

Artikel XIX.

Na *artikel 55* der Lager-onderwijswet 1920 worden twee artikelen ingevoegd, luidende:

„Artikel 55*bis*.

1. In gemeenten, waar een of meer openbare lagere scholen bestaan, bepaalt de gemeenteraad jaarlijks, tegelijk met het vaststellen van de begrooting van inkomsten en uitgaven der gemeente, het bedrag, dat per leerling voor de scholen onderscheidenlijk voor gewoon en voor uitgebreid lager onderwijs in het jaar, waarvoor de begrooting geldt, wordt beschikbaar gesteld ter bestrijding van de kosten, bedoeld in artikel 55 onder *e* tot en met *h* en *o*, alsmede die van instandhouding, met dien verstande, dat deze, voor zooveel betreft de kosten voor het aanschaffen van schoolboeken, leermiddelen en schoolbehoeften, bedoeld in artikel 55, onder *f*, alleen in aanmerking komen, indien deze aanschaffing strekt tot vervanging van leer-

en hulpmiddelen, die ten gevolge van langdurig gebruik niet meer gebruikt kunnen worden of tot aanvulling van den voorraad van schoolbehoeften in verband met de vermindering door verbruik. Afschrift van dit besluit wordt binnen een week per aangeteekenden brief toegezonden aan de besturen der in de gemeente gevestigde bijzondere lagere scholen, alsmede aan den hoofdinspecteur en den inspecteur.

2. Indien en voor zoover een besluit, als in het vorig lid bedoeld, niet vóór 1 Maart van het jaar, waarvoor dat besluit moest gelden, is genomen, wordt de gemeenteraad geacht op dien datum het bedrag te hebben vastgesteld op het bedrag, dat gold voor het voorafgaand kalenderjaar.

3. Binnen dertig vrije dagen, te rekenen van den dag, waarop van het besluit van den gemeenteraad afschrift is toegezonden of dit geacht wordt te zijn genomen, kan het bestuur van elke in de gemeente gevestigde bijzondere lagere school alsmede de hoofdinspecteur bij Gedeputeerde Staten verhooring vragen van het vastgesteld bedrag der leerling. Gedeputeerde Staten stellen dan, den Onderwijsraad gehoord, het bedrag per leerling voor de soort van openbare scholen, waarop het beroep betrekking heeft, vast. Bij die beslissing wordt als maatstaf genomen het bedrag per leerling, hetwelk voldoende moet worden geacht voor de redelijke behoeften van een normale school in die gemeente.

Artikel 55*ter*.

1. Jaarlijks vóór 1 September stelt de Raad eener gemeente, waar één of meer openbare lagere scholen bestaan, voor de scholen onderscheidenlijk voor gewoon en voor uitgebreid lager onderwijs dier gemeente voorloopig vast:

a. het bedrag, dat de gemeente in het voorafgaand kalenderjaar ter zake van de in artikel 55*bis* bedoelde kosten voor die scholen werkelijk heeft uitgegeven;

b. het bedrag, dat overeenkomstig het krachtens artikel 55*bis* per leerling bepaald bedrag in verband met het aantal leerlingen van die scholen voor dat kalenderjaar daarvoor beschikbaar was gesteld;

c. indien het onder *a* bedoeld bedrag verschil van dat onder *b*, het bedrag van het verschil.

2. Om de vijf jaren stelt de gemeenteraad in dit besluit tevens voorloopig vast:

1°. het totaal van de uitgaven, onder *a* van het vorig lid bedoeld, over de voorafgaande vijf jaren;

2°. het totaal van de bedragen, onder *b* van het vorig lid bedoeld, over hetzelfde tijdvak;

3°. indien het onder 1°. bedoeld bedrag dat onder 2°. overschrijdt, het bedrag per leerling der overschrijding; dit wordt bepaald door het bedrag der overschrijding te deelen door het gemiddeld aantal leerlingen, dat in dat vijfjarig tijdvak de scholen, onderscheidenlijk voor gewoon en voor uitgebreid lager onderwijs, per jaar heeft bezocht; een gedeelte van een cent wordt daarbij verwaarloosd.

3. Na de sluiting van de rekening der gemeente door Gedeputeerde Staten stelt de gemeenteraad de in het eerste en tweede lid bedoelde bedragen in overeenstemming met de in deze rekening opgenomen uitgaven definitief vast, indien de voorloopige vaststelling wijziging moet ondergaan. Is dit laatste niet het geval, dan wordt door het besluit van Gedeputeerde Staten de voorloopige vaststelling definitief.

4. Op de besluiten, in het eerste, tweede en derde lid bedoeld, is de tweede volzin van het eerste lid van artikel 55*bis* van toepassing. Binnen dertig vrije dagen, te rekenen van den dag, waarop afschrift van het besluit is toegezonden, kan het bestuur van elke in de gemeente gevestigde bijzondere lagere school alsmede de hoofdinspecteur daarvan bij Gedeputeerde Staten in beroep komen. Gedeputeerde Staten stellen dan de bedragen van die soort van openbare scholen, waarop het beroep betrekking heeft, vast.

5. Het aantal leerlingen, bedoeld in het eerste lid onder *b*, wordt vastgesteld volgens den maatstaf van artikel 28.”

Artikel XX.

Het tweede lid van *artikel 59* der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„2. Indien niet is voldaan aan den eisch, in het vorige lid gesteld, kan Onze Minister wegens bijzondere omstandigheden voor een bepaalden tijd daarvan ontheffing verleenen, indien het gemeentebestuur uiterlijk in de maand Januari van het jaar, volgende op dat, waarin de vacature had moeten zijn vervuld, een daartoe strekkend verzoek aan hem indient.”

Artikel XXI.

Artikel 69 der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„De bestekken voor den bouw en verbouw van scholen, de bestekken voor de aanschaffing of verandering van schoolmeubelen, de bestekken voor de inrichting of verandering van terreinen voor het onderwijs in lichamelijke oefening en de bestekken voor de inrichting of verandering van een speelplaats bij een school worden aan de goedkeuring van den inspecteur onderworpen. Deze beslist, den door Onzen Minister daarvoor aangewezen bouwkundige gehoord. Ingeval de inspecteur bezwaar maakt zijn goedkeuring te verleenen, kan de beslissing van Onzen Minister worden ingeroepen.”

Artikel XXII.

Het tweede lid van *artikel 73* der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„2. Wij behouden Ons voor in bijzondere gevallen, den Onderwijsraad gehoord, het in het vorig lid bedoeld getal leerlingen voor scholen voor gewoon lager onderwijs lager te stellen. Voor die gevallen wordt de waarborgsom, bedoeld in dat lid onder *b*, bepaald op een bedrag, gelijkstaande met dertig ten honderd van de stichtingskosten.”

Artikel XXIII.

Aan het slot van het eerste lid van *artikel 74* der Lager-onderwijswet 1920 wordt de punt door een komma-punt vervangen. Aan dat lid wordt toegevoegd:

„*d.* alle andere stichtings- of verbouwingskosten.”

Artikel XXIV.

Het derde lid van *artikel 76* der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„3. In de gevallen, in het derde en vierde lid van het vorige artikel omschreven, beslissen Gedeputeerde Staten, den Onderwijsraad gehoord, zoo noodig met toepassing van *artikel 19*, vijfde lid. Bij weigering van een gemeentebestuur om aan de beslissing van Gedeputeerde Staten te voldoen, is *artikel 247* der Gemeentewet van toepassing.”

Artikel XXV.

Artikel 82 der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„Bij verbouw, verandering van inrichting en aanschaffing van schoolmeubelen, leer- en hulpmiddelen inbegrepen, vinden de bepalingen van de artikelen 77 tot en met 81 overeenkomstige toepassing.”

Artikel XXVI.

In het eerste lid van *artikel 86* der Lager-onderwijswet 1920 wordt na den eersten volzin ingevoegd:

„Dit geldt eveneens ten aanzien van de kosten van verbouw van een school, bedoeld in *artikel 205*.”

Het vierde lid van dit artikel wordt gelezen:

„4. Als woonplaats van een kind geldt de gemeente, waar degene van de ouders, die de ouderlijke macht uitoefent, of de voogd, op 1 Januari van het jaar, waarover de uitkeering loopt, in het bevolkingsregister is ingeschreven, of, bij gebrek daarvan, de gemeente, waar het kind in het bevolkingsregister is ingeschreven. Indien over een kind de voogdij wordt uitgeoefend

door een vereeniging, stichting of instelling van weldadigheid, als bedoeld in *artikel 421* van het Burgerlijk Wetboek, rust de verplichting op de gemeente, welke in den tijd, onmiddellijk aan die voogdij voorafgaande, overeenkomstig het bepaalde in den vorigen volzin zou zijn aangewezen.”

Artikel XXVII.

Aan het tweede lid van *artikel 92* der Lager-onderwijswet 1920 wordt toegevoegd:

„Zij mogen ook geen Rijksambtenaar zijn.”

Artikel XXVIII.

Het vierde lid van *artikel 96* der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„4. Wanneer een bestuur niet heeft voldaan aan de voorwaarde, vervat in het eerste lid, onder *b*, en het daarvan ten tijde, dat de vacature had behooren te zijn vervuld, den inspecteur in kennis gesteld heeft, kan Onze Minister wegens bijzondere omstandigheden op een daartoe strekkend verzoek van het bestuur voor een bepaalden tijd van die voorwaarde ontheffing verleenen. Dit verzoek behoort te worden ingediend uiterlijk in de maand Januari van het jaar, volgende op dat, waarin de vacature had behooren te zijn vervuld.”

Artikel XXIX.

Na punt *e* van het tweede lid van *artikel 97* der Lager-onderwijswet 1920 wordt ingevoegd:

„*f.* hetzij bij het ingaan van zijn benoeming den pensioengerechtigden leeftijd heeft bereikt, hetzij bij den aanvang van het kalenderjaar dien leeftijd met zes maanden heeft overschreden.”

De punt achter het bepaalde onder *e* wordt vervangen door een komma-punt.

Artikel XXX.

Artikel 101 der Lager-onderwijswet 1920 wordt vervangen door de volgende twee artikelen:

„Artikel 101.

1. Over elk dienstjaar vergoedt de gemeente aan de besturen der in *artikel 97*, eerste lid, bedoelde scholen de kosten dier scholen met uitzondering van de jaarwedden en wedden der onderwijzers.

2. Deze vergoeding wordt berekend over het gemiddeld getal leerlingen volgens den maatstaf van *artikel 28* en bedraagt per leerling het bedrag, bedoeld in *artikel 55bis*. Indien het schoolgebouw in bruikleen is gegeven, komen de kosten van instandhouding van dat gebouw, met uitzondering van de geringe en dagelijkse reparaties, bedoeld in *artikel 1619* van het Burgerlijk Wetboek, ten laste van de gemeente. In geval het schoolgebouw staat op grond, die in erfpacht gegeven is, vergoedt de gemeente de kosten wegens erfpacht van het schoolterrein. Indien ter zake van het schoolgebouw of van het terrein straatbelasting wordt geheven, vergoedt de gemeente bovendien het bedrag daarvan.

3. Indien in de gemeente een of meer bijzondere scholen voor gewoon of uitgebreid lager onderwijs gevestigd zijn, waarvan het schoolgebouw door het schoolbestuur in bruikleen is ontvangen, wordt in het raadsbesluit, bedoeld in *artikel 55bis*, tevens vermeld, welk bedrag per leerling beschikbaar gesteld zou worden, indien de kosten van instandhouding van de gebouwen der openbare scholen, met uitzondering van de geringe en dagelijkse reparaties, als bedoeld in *artikel 1619* van het Burgerlijk Wetboek, niet ten laste der gemeente zouden komen, en bedraagt de vergoeding per leerling voor de in den aanhef van dit lid bedoeld scholen, voor zooveel niet krachtens

artikel 80, tweede lid, anders is overeengekomen, het aldus bepaalde bedrag. In dat geval wordt in de besluiten, bedoeld in artikel 55ter, eerste en tweede lid, tevens vastgesteld, hoe hoog de in dat artikel genoemde bedragen zijn, wanneer de bovenaangegeven kosten van instandhouding buiten aanmerking blijven.

4. Indien met betrekking tot de openbare scholen voor gewoon of uitgebreid lager onderwijs het geval, bedoeld in artikel 55ter, tweede lid, onder 3°, zich heeft voorgedaan, wordt de vergoeding per leerling over het jaar, volgende op dat, waarin de definitieve vaststelling, bedoeld in artikel 55ter, derde lid, heeft plaats gehad, voor de bijzondere scholen derzelfde soort dienovereenkomstig verhoogd.

5. In gemeenten, waar geen openbare school voor gewoon of voor uitgebreid lager onderwijs bestaat, bepaalt de gemeenteraad jaarlijks tegelijk met het vaststellen van de begrooting van inkomsten en uitgaven het bedrag, dat per leerling voor de bijzondere scholen onderscheidenlijk voor gewoon of voor uitgebreid lager onderwijs in het jaar, waarvoor de begrooting geldt, als vergoeding zou worden beschikbaar gesteld ter bestrijding van de kosten, bedoeld in het eerste lid van artikel 55bis, indien in die gemeente wel openbare scholen voor gewoon of voor uitgebreid lager onderwijs zouden bestaan. De bepalingen van het derde lid, alsmede die van artikel 55bis, eerste lid, tweeden volzin, tweede en derde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

6. Indien de instelling of vereniging meer dan één school voor gewoon of voor uitgebreid lager onderwijs in stand houdt, wordt de vergoeding berekend naar het gemiddeld aantal leerlingen van elk dier soorten van scholen.

7. De vergoeding wordt bepaald na aftrek van de volgens de gemeentelijke verordening verschuldigde schoolgelden, indien deze door het schoolbestuur zijn geïnd en voor zoover zij niet oninvorderbaar zijn verklaard. Indien deze meer bedragen dan het volgens het tweede tot en met zesde lid berekende bedrag, wordt het verschil in de gemeentekas gestort.

8. In geval met betrekking tot de overeenkomstige openbare lagere scholen het bepaalde in artikel 55ter, tweede lid, onder 3°, toepassing heeft gevonden en de in het eerste lid bedoelde kosten hoger zijn dan het bedrag der vergoedingen volgens het tweede of derde lid, mogen de hoogere kosten van het vijfjarig tijdvak tot ten hoogste per leerling het bedrag der verhooging, in het vierde lid bedoeld, bestreden worden uit de vergoedingen over het volgende tijdvak.

9. De vermindering, bedoeld in het vijfde lid van artikel 100, wordt, indien of voor zoover zij in eenig jaar niet kan worden toegepast op de vergoeding volgens artikel 100, toegepast op de vergoedingen in hetzelfde dienstjaar krachtens dit artikel.

Artikel 101bis.

1. Indien de gemeente ten behoeve van een of meer openbare scholen vakonderwijzers heeft aangesteld, stelt de gemeenteraad jaarlijks vóór 1 April vast, hoe groot het gemiddeld bedrag is geweest, dat in het voorafgaand kalenderjaar per leerling aan die school of scholen aan beloning van vakonderwijzers is uitgegeven, zulks afzonderlijk voor de scholen voor gewoon en voor uitgebreid lager onderwijs.

2. Het bestuur van elke bijzondere school voor gewoon of voor uitgebreid lager onderwijs in de gemeente, als bedoeld in artikel 97, eerste lid, kan voor het loopend jaar aan de gemeente ten hoogste een gelijk bedrag per leerling voor beloning van vakonderwijzers in rekening brengen.

3. Binnen drie maanden na afloop van elk jaar zendt het schoolbestuur de aanvraag om vergoeding bij het gemeentebestuur in, onder opgave van het getal leerlingen der school in het afgelopen jaar en van het voor beloning van vakonderwijzers uitgegeven bedrag en onder overlegging van de bewijzen, dat dit bedrag is uitbetaald. De gemeenteraad stelt de vergoeding voor elk schoolbestuur vast.

4. Voor de toepassing van het eerste en derde lid wordt het aantal leerlingen vastgesteld volgens den maatstaf van artikel 28.

5. Binnen een week zenden burgemeester en wethouders per aangeteekenden brief van een besluit, als in het eerste lid bedoeld, afschrift aan de besturen der in de gemeente gevestigde bijzondere lagere scholen, van een besluit, als in het derde lid bedoeld, aan het bestuur, dat de aanvraag deed. Binnen dertig vrije dagen te rekenen van den dag, waarop het afschrift is toegezonden, kan een schoolbestuur van het besluit in beroep komen bij Gedeputeerde Staten.

6. Op verzoek van het schoolbestuur verleent de gemeenteraad onder voldoende borgstelling een voorschot op de in dit artikel bedoelde vergoeding ten bedrage van de som, waarop volgens het tweede lid aanspraak kan worden gemaakt.

7. De voorafgaande bepalingen van dit artikel zijn voor zoveel betreft de openbare scholen in de gemeente voor gewoon lager onderwijs met minder dan 41 leerlingen, waaraan alleen een mannelijk hoofd benevens een vakonderwijzeres voor de nuttige handwerken voor meisjes verbonden zijn, wanneer de gemeente niet aan een of meer andere scholen voor gewoon lager onderwijs vakonderwijzers heeft aangesteld, alleen van toepassing ten aanzien van de in die gemeente gevestigde bijzondere scholen voor gewoon lager onderwijs, welke in hetzelfde geval verkeerden.

8. Indien de gemeente hetzij aan geen enkele openbare school voor gewoon lager onderwijs vakonderwijzers heeft aangesteld, hetzij niet alleen, of gemeenschappelijk met een of meer andere gemeenten, een of meer scholen voor gewoon lager onderwijs in stand houdt, vergoedt zij aan het bestuur der aldaar gevestigde bijzondere school voor gewoon lager onderwijs met minder dan 41 leerlingen, waaraan alleen een mannelijk hoofd benevens een vakonderwijzeres voor de nuttige handwerken voor meisjes verbonden zijn, de beloning voor die vakonderwijzeres. Indien de gemeenteraad van oordeel is, dat deze kosten zonder noodzaak zijn gemaakt of hooger zijn dan noodzakelijk is, kan hij bij Gedeputeerde Staten verlaging vragen van het te vergoeden bedrag. Gedeputeerde Staten stellen dan, den Onderwijsraad gehoord, het bedrag van de vergoeding vast."

Artikel XXXI.

In het derde lid van artikel 102 der Lager-onderwijswet 1920 wordt in plaats van „drie jaren" gelezen: „vijf jaren".

Artikel XXXII.

Artikel 103 der Lager-onderwijswet 1920 wordt vervangen door de volgende twee artikelen:

„Artikel 103.

1. Jaarlijks vóór 1 April zendt het bestuur, dat over het afgelopen jaar aanspraak maakt op de vergoeding, bedoeld in artikel 101, eerste tot en met achtste lid, aan den gemeenteraad zijn daartoe strekkende aanvraag, vergezeld van de bescheiden tot staving van de over het afgelopen jaar gedane uitgaven, alsmede van de volgens de gemeentelijke verordening verschuldigde schoolgelden.

2. Jaarlijks vóór 1 December stelt de gemeenteraad het bedrag vast van de vergoeding, waarop het schoolbestuur over het afgelopen jaar aanspraak heeft, alsmede het bedrag van de volgens artikel 101, eerste lid, voor vergoeding in aanmerking komende uitgaven. Deze vergoeding wordt onverwijld uitbetaald.

3. Zoodra het bedrag van de vergoeding en het bedrag van de voor vergoeding in aanmerking komende uitgaven over elk van de vijf jaren, bedoeld in artikel 101, achtste lid, onherroepelijk zijn vastgesteld, bepaalt de gemeenteraad het totaal bedrag van deze vergoedingen en uitgaven.

4. Indien het bedrag van deze vergoedingen hooger is dan dat van de uitgaven, stelt de gemeenteraad het bedrag vast van het verschil, hetwelk het schoolbestuur onverwijld in de gemeentekas stort.

5. Indien het bedrag van de uitgaven hooger is dan dat van de vergoedingen, stelt de gemeenteraad in het geval, bedoeld in artikel 101, achtste lid, ten aanzien van het schoolbestuur vast, welk bedrag van de uitgaven volgens dat artikel bestreden mag worden uit de vergoedingen over het volgend vijfjarig tijdvak.

6. Elk jaar verleent de gemeenteraad op verzoek van het schoolbestuur en onder voldoende borgstelling een voorschot, beloopende per leerling het bedrag, bedoeld in artikel 55bis, en berekend over het getal leerlingen volgens den maatstaf van artikel 28 in het afgelopen jaar. Dit voorschot wordt elke drie maanden telkens voor een vierde gedeelte aan het schoolbestuur uitbetaald.

7. Van de besluiten, bedoeld in het tweede tot en met zesde lid, wordt binnen een week per aangeteekenden brief afschrift gezonden aan den hoofdinspecteur en aan het belanghebbende schoolbestuur.

8. Binnen dertig vrije dagen, te rekenen van den dag, waarop het afschrift is toegezonden, kunnen de hoofdinspecteur en het schoolbestuur van het besluit bij Gedeputeerde Staten in beroep komen. Het bedrag wordt alsdan door Gedeputeerde Staten, den Onderwijsraad gehoord, vastgesteld.

Artikel 103bis.

1. Jaarlijks vóór 1 April zendt het bestuur, dat over het afgelopen jaar aanspraak maakt hetzij op de vergoeding, bedoeld in artikel 101bis, of op de bijdrage, bedoeld in artikel 102, hetzij zoowel op die vergoeding als die bijdrage, aan den gemeenteraad zijn daartoe strekkende aanvraag, vergezeld van de bescheiden tot staving van de over het afgelopen jaar gedane uitgaven, alsmede van de volgens de gemeentelijke verordening verschuldigde schoolgelden voor het vervolgonderwijs. De bepalingen van het tweede, zevende en achtste lid van artikel 103 zijn ten deze van overeenkomstige toepassing.

2. Na afloop van het tijdvak, bedoeld in het derde lid van artikel 102, gaat de aanvraag vergezeld van de in het eerste lid vermelde bescheiden over dat tijdvak."

Artikel XXXIII.

In het eerste lid van *artikel 108* der Lager-onderwijswet 1920 wordt in plaats van „vier weken" gelezen: „een week".

In het derde lid van dit artikel wordt in plaats van „zes weken" gelezen: „vier weken".

Artikel XXXIV.

Artikel 127 der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„Het bestuur eener rechtspersoonlijkheid bezittende instelling of vereniging, welke in een gemeente een buitengewone bijzondere school wenscht te vestigen of een bestaande bijzondere school wenscht uit te breiden, heeft aanspraak op vergoeding hetzij van het Rijk, hetzij van de gemeente van vestiging of ook van andere gemeenten, hetzij van het Rijk en een of meer gemeenten te zamen van de kosten wegens stichting of vergrooting van het gebouw voor die school, onder de voorwaarden en volgens de regelen, bij algemeenen maatregel van bestuur te stellen."

Artikel 128 der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„De kosten van instandhouding van buitengewone bijzondere scholen worden hetzij door het Rijk, hetzij door de gemeente van vestiging of ook door andere gemeenten, hetzij door het Rijk en een of meer gemeenten te zamen aan de besturen dier scholen vergoed onder de voorwaarden en volgens de regelen, bij algemeenen maatregel van bestuur te stellen."

Artikel XXXV.

Aan *artikel 133* der Lager-onderwijswet 1920 wordt een lid toegevoegd, luidende:

„4. De bevoegdheid tot het geven van onderwijs in het vak, in artikel 2 vermeld onder *r*, bepaalt zich tot het onderdeel of

de onderdeelen van het programma, waarover zich het examen voor de akte als onderwijzer of onderwijzeres, bedoeld in artikel 134, voor de akte als onderwijzeres, bedoeld in artikel 135, of voor de akte in het genoemde vak, bedoeld in artikel 136, heeft uitgestrekt."

In *artikel 136* der Lager-onderwijswet 1920 wordt een nieuw derde lid opgenomen, luidende:

„3. De akte van bekwaamheid voor school- en huisonderwijs in het vak, vermeld in artikel 2 onder *r*, kan worden gesplitst."

Het derde lid wordt vierde lid.

Het vierde lid wordt vijfde lid.

Aan het tweede lid van *artikel 143* der Lager-onderwijswet 1920 wordt toegevoegd:

„Het vak, in artikel 2 vermeld onder *r*, kan tot een of meer onderdeelen worden beperkt."

Artikel XXXVI.

Artikel 137 der Lager-onderwijswet 1920 vervalt.

Artikel XXXVII.

Aan *artikel 191* der Lager-onderwijswet 1920 wordt een lid toegevoegd, luidende:

„3. De gemeenteraad is bevoegd na ingewonnen advies van den inspecteur regelen vast te stellen omtrent het toelaten van kweekelingen in de school voor gewoon openbaar lager onderwijs. Van deze regelen doen burgemeester en wethouders mededeeling aan den inspecteur."

Artikel XXXVIII.

Het tweede lid van *artikel 192* der Lager-onderwijswet 1920 vervalt.

Artikel XXXIX.

Aan het vijfde lid van *artikel 193* der Lager-onderwijswet 1920 wordt toegevoegd:

„Onze Minister is bevoegd voor bepaalde scholen, waarvoor het wordt gevraagd, dit getal telkens voor een jaar te verhoogen."

Artikel XL.

In *artikel 205* der Lager-onderwijswet 1920 wordt na het tiende lid een lid ingevoegd, luidende:

„11. Geschillen over de toepassing van het vorig lid worden onderworpen aan de beslissing van Gedeputeerde Staten."

Het elfde lid wordt twaalfde lid.

Het twaalfde lid wordt dertiende lid.

Artikel XLI.

Het vierde lid van *artikel 209* der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„4. De bezitters van de beide diploma's, vóór het in werking treden van Ons besluit van 23 April 1929 (*Staatsblad* n°. 175) uitgereikt door de Vereeniging tot bevordering van het onderwijs in handenarbeid in Nederland en door de Vereeniging tot bevordering van het voorbereidend vakonderwijs en van het onderwijs in handenarbeid in de provinciën Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel, zijn bevoegd tot het geven van onderwijs in handenarbeid. De bezitters van één der beide diploma's zijn bevoegd tot het geven van onderwijs in handenarbeid, voor zoveel het onderdeel of de onderdeelen betreft, waarover het diploma zich uitstrekt."

Artikel XLII.

Het bepaalde onder a III 2°. van artikel 210ter der Lager-onderwijswet 1920 wordt gelezen:

„2°. voor zoover het examen wordt afgelegd voor een commissie, als bedoeld onder II, het bewijs, dat de voor het afleggen van het examen verschuldigde som is betaald, en het bewijs van onmiddellijk aan het examen voorafgaande werkzaamheid gedurende ten minste een half jaar, onder toezicht en leiding van onderwijzers, aan een of meer daarvoor door een inspecteur aangewezen scholen voor gewoon lager onderwijs.”

*Slot- en overgangsbepalingen.***Artikel XLIII.**

1. Behoudens het bepaalde in dit en het volgende artikel treedt deze wet in werking met ingang van den dag, volgende op dien van haar afkondiging.

2. Vermindering of intrekking van tegemoetkoming of vergoeding volgens artikel 13 der Lager-onderwijswet 1920, toegepast op grond van de daarin door artikel III aangebrachte wijzigingen, werkt niet eer dan drie maanden na het in werking treden van deze wet.

3. Het instellen van een ouderraad, als bedoeld in het bij artikel VI gewijzigde artikel 20 der Lager-onderwijswet 1920 geschiedt uiterlijk zes maanden na de afkondiging van den in dit artikel bedoelden algemeenen maatregel van bestuur.

4. Artikel X, voor zooveel betreft de nieuwe vaststelling van het zesde en zevende lid van artikel 28 der Lager-onderwijswet 1920 en de wijziging van het vierde lid van artikel 57 dier wet, treedt in werking met ingang van 1 Januari 1938. Behalve voor de in 1938 te openen scholen geldt voor dat jaar voor de berekening van de vergoedingen uit de openbare kassen het zesde en zevende lid van artikel 28 der Lager-onderwijswet 1920, zooals deze leden op 31 December 1937 luiden.

5. Het bewijs van werkzaamheid aan een school, bedoeld onder a, III, 2°, van artikel 210ter der Lager-onderwijswet 1920, zooals dit nader is vastgesteld bij artikel XLII, wordt voor het eerst geëischt bij het in 1938 af te nemen examen.

Artikel XLIV.

1. Het bij artikel XIX vastgestelde artikel 55bis der Lager-onderwijswet 1920 vindt voor het eerst toepassing voor het jaar 1938. Indien en voor zoover een besluit, in het eerste lid van laatstgenoemd artikel bedoeld, niet vóór 1 Maart 1938 is genomen, stellen Gedeputeerde Staten het bedrag vast, bedoeld in dat eerste lid. Op het besluit van Gedeputeerde Staten is artikel 17 der Lager-onderwijswet 1920 van toepassing.

2. Het eerste lid van het bij artikel XIX vastgestelde artikel 55ter der Lager-onderwijswet 1920 vindt voor het eerst toepassing in het jaar 1939. De vaststelling volgens het tweede lid van artikel 55ter geschiedt voor het eerst in het jaar 1943.

3. Het eerste, tweede, derde, vijfde, zesde en zevende lid van het bij artikel XXX gewijzigde artikel 101 der Lager-onderwijswet 1920 zijn voor het eerst van toepassing voor het jaar 1938.

Het eerste, tweede, zesde, zevende en achtste lid van het bij artikel XXXII gewijzigde artikel 103 der Lager-onderwijswet 1920 worden voor het eerst in 1939 toegepast.

Ten aanzien van de vergoeding voor 1937 en voorgaande jaren en het voorschot op die vergoeding blijven toegepast de bepalingen van artikel 101, eerste tot en met zevende lid, en van artikel 103, zooals zij vóór de bedoelde wijziging luiden.

4. Het vierde en achtste lid van het bij artikel XXX gewijzigde artikel 101 der Lager-onderwijswet 1920 worden voor het eerst toegepast in het jaar 1943.

Het derde, vierde en vijfde lid van het bij artikel XXXII gewijzigde artikel 103 der Lager-onderwijswet 1920 worden voor het eerst toegepast in het jaar 1944.

De vermindering tot de werkelijke kosten, bedoeld in artikel 101, achtste lid, zooals het vóór genoemde wijziging luidt, vindt

toepassing op de vergoeding voor 1937, onverschillig wanneer die vermindering laatstelijk heeft plaats gevonden.

5. Het bij artikel XXX vastgestelde artikel 101bis en het bij artikel XXXII vastgestelde artikel 103bis der Lager-onderwijswet 1920 zijn voor het eerst van toepassing voor het jaar 1938.

Ten aanzien van de vergoeding en bijdrage voor 1937 en voorgaande jaren blijven het negende lid van artikel 101 en artikel 103, zooals zij luiden vóór de daarin bij deze wet aangebrachte wijzigingen, toepassing vinden.

6. Het bij artikel XXXI gewijzigde derde lid van artikel 102 der Lager-onderwijswet 1920 treedt in werking met 1 Januari 1938.

De vermindering tot de werkelijke kosten, bedoeld in die bepaling, zooals zij vóór genoemde wijziging luidt, wordt toegepast op de bijdrage over 1937, onverschillig wanneer die vermindering laatstelijk heeft plaats gevonden.

Artikel XLV.

Zoo spoedig mogelijk na de afkondiging van deze wet wordt de tekst der Lager-onderwijswet 1920 op Onzen last in het *Staatsblad* geplaatst, met inachtneming van de in van Regeeringswege uitgaande stukken gevolgde schrijfwijze, in een doorlopend genummerde reeks van artikelen, met wijziging dienovereenkomstig van de aanhaling daarin van artikelen of gedeelten van artikelen en met doorlopende nummering van de leden van elk artikel.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Onderwijs,
Kunsten en Wetenschappen,

234. 3.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

In de Lager-onderwijswet 1920 komen bepalingen voor, waarvan een verbetering in technischen zin hetzij noodig, hetzij wenschelijk moet worden geacht.

Noodig geworden zijn de wijziging van het vierde lid van artikel 19 en het tweede lid van artikel 23, het vervallen van het derde lid van artikel 33, van het elfde lid van artikel 36, van het zesde lid van artikel 38, van het vierde lid van artikel 41, en de wijziging van het derde lid van artikel 45 en van het derde lid van artikel 76, ten gevolge van de Ambtenarenwet 1929 en van wijziging van de Gemeentewet en de Pensioenwet Burgerlijke Rijksambtenaren 1922. Al deze veranderingen zijn reeds voorgesteld in het bij Koninklijke Boodschap van 10 September 1931 ingediende, maar onafgedaan gebleven, ontwerp van wet van Minister TERPSTRA tot wijziging van de Lager-onderwijswet 1920.

Als wenschelijke verbeteringen van louter technischen aard mogen genoemd worden het eveneens in het ontwerp van Minister TERPSTRA voorgestelde schrappen van het tweede lid van artikel 41 en invoegen van een lid 7bis in artikel 36. Ook de wijziging van artikel 16, welke mede bij het thans ingediende wetsontwerp wordt voorgesteld.